

γαινα. Θά εδειχνα τοῦ κ. Καραπάνου, ἦσυχια κου-
βεντιάζοντας—καί καπνίζοντας, γιατί ἀχώριστος ὁ
καπνὸς ἀπὸ τὴν καλὴ τὴν κουβέντα—θὰ τοῦ εδειχνα
πῶς τὸ ζήτημα δὲν τὸ καταλάβει. Καί νὰ τῶν γιὰ
βέβαιο πῶς ἂν τοῦ τὸ ξηγήσω—μ' ἕνα τσιγάρο—θὰ
τὸ καταλάβει, δὲ γίνεται. Ἀποῦ τὸ καταλάβει, ἄς
ἀλλάξῃ τὰ Καταστατικά τοῦ Συλλόγου. Ἄς μᾶς
χτυπήσῃ κιάλας. Ἄς μιλήσῃ γιὰ ξενισμούς, ἰδιωμα-
τικά καὶ κατασκευάσματα. Σὰ θέλει, τότες ἄς κε-
ραυνοβολήσῃ. Ὁ κεραβνὸς του θάχῃ σημασία· τώρα
δὲν ἔχει.

Καί σὰ λέω πῶς ὁ κ. Καραπάνος θὰ κατα-
λάβει, μπορεῖ ἐννοεῖται καί νὰ γελιοῦμαι. Σ' ἕνα δὲ
γελιοῦμαι, πῶς θὰ καταλάβουνε ἄλλοι, ὅπως ἀρχί-
ζουνε καὶ καταλαβαίνουνε τόσοι. Ἄμὲ, πῶς θέλετε
νὰ μὴν καταλάβουνε; Ἡ Ἐβρώπη τοὺς τὸ φωνάζει·
τοὺς τὸ φωνάζει ὁ κόσμος. Εἶναι ὅσα λέμε καὶ κοντὰ
στοῦ νοῦ. Τοὺς τὰ φωνάζει λοιπὸν κ' ἡ ὀρθὴ κρίση.
Ἐπειτα, τί νὰ σὰς πῶ; Ἡ πρέπει νὰ ὑποθέσουμε
πῶς ἔπαψε νὰ ἐνεργᾷ τὸ πνεῦμα τὸ ἑλληνικό, πῶς
χάθηκε κάθε λογικὴ καὶ μαζί της πῶς χάθηκε ἡ
Ἑλλάδα, ἢ πρέπει νάχουμε ἀσάλευτη μέσα μας
τὴν πεποίθησιν πῶς τὸ ἔθνος θὰ ζήσῃ. Ἄμα ζήσῃ
θὰ καταλάβει. Θὰ καταλάβει καὶ θὰ κρίνῃ ὅσους
τὸ μωπιδίζανε νὰ καταλάβει. Ἄν ὁ λαὸς, ἔγραψε τό-
τες γιὰ τὰ Βαγγέλια ὁ κ. Thumb, ἂν ὁ λαὸς τὸ
ὑποφιαζότανε γιατί καί μὲ τί σκοπὸ τὸν ἀπατού-
σανε οἱ δασκάλοι, ἂν τὸ βλεπε πῶς δὲν τὸν ἀφίνου-
ν ἀποχτήσῃ μῆτε μάθησιν μῆτε γλώσσα μῆτε πολιτι-
σμό, ἐναντίον τοὺς θὰ θύμωνε. Κι ἀφ' οὗ δὲν μπορεῖ
νὰ μὴ γίνῃ. Λοιπὸν τί ἔρχονται σήμερις ἕνας ἕνας
νὰ προσκυνήσουνε τὴν ψεφτιά; Εἶναι πράγματα ποῦ
κατάντησε πιά ντροπὴ καὶ νὰ λέγονται καὶ νὰ
κούγονται. Γιατί τὰ λένε; Γιατί τὰ κούνε; Περιε-
ργο, πολὺ περιεργο ποῦ τυχαίνει κιάλας νὰ μὴ βλέπῃ
κανεὶς—τὸ φῶς. Βγήκε τώρα τελεφταῖα στὴν Ἀθή-
να ἕνας τύπος ποῦ ξιθαρόντα μποροῦμε νὰ τὸν ὀνομά-
σουμε κακοήθικο. Ἀφ' οὗ ὁ κακοήθικος τύπος πρῶτ'
βράδῃ φωνάζει γιὰ προδοσίαν. Ἀφ' οὗ ὁ τύπος στὰ
1902 σήκωσε πανάστασιν κ' ἔχουσε αἷμα. Ὁραῖα
μαθήματα δίνει στὸ λαόν. Δοξάζει τὴν Ἑλλάδα στὰ
μάτια τῆς Ἐβρώπης. Πῶς ὅμως δὲν τὸ νοιώθουνε οἱ
τίμιοι ἄνθρωποι πῶς κάνουνε ἀπαράλλαχτα ὅτι κά-
νει κι ὁ τύπος ἀφ' οὗ; Δὲ μιλοῦνε, θὰ μὸς πῆς, δὲ
φέρνουνται τόσο πρόστυχα. Μὰ στὴν οὐσία εἶναι τὸ
ἴδιο. Κρίνουνε, ὅπως εἶπαμε, χωρὶς νὰ ξέρουνε ἢ ξί-
ρουνε καὶ κρίνουνε ἀπὸ πάθος. Κι ἄμα κρίνει κανεὶς
ἀπὸ πάθος ἢ χωρὶς νὰ ξέρῃ, τάποτελέσματα πάντα

ὀλέθρια. Νὰ, ἴσια ἴσια τέτοιος τύπος πάει καὶ πλέκει
στεφάνια τοῦ κ. Καραπάνου. Μὲ τὸ κόμμα τους
λοιπὸν κι ἀφ' οὗ.

Δηλαδή, κακὸς ἂν εἴμαστε, θὰ χαίρομαστε ποῦ
οἱ ἀντίπαλοί μας ἔχουνε τοὺς φίλους ποῦ ἔχουνε,
καταντῶνε στὰ ἰπιχειρήματα ποῦ βλέπουμε. Μὰ
κακὸς δὲν εἶμαι. Δὲ μισῶ τὸν κ. Καραπάνον· δὲ μισῶ
τὸν κ. Στάη· δὲ μισῶ τὸν κ. Βικέλα. Πῆτε πῶς
μισοῦνε τὸν ἑαυτὸ τους, ἀφ' οὗ μῆτε προσπαθοῦνε νὰ
δοῦνε τὸ καλόν, ἀφ' οὗ ἢ ἀπὸ πείσμα ἢ ἀπὸ πρόληψιν
δὲν τὸ θέλουνε. Δὲν πειράζει. Ὁ φανατισμὸς τους
κατόπι θὰ μᾶς βοηθήσῃ. Μᾶς συμφέρει ὁ Σύλλογος
τοῦ κ. Βικέλα, τᾶρθρο τοῦ κ. Καραπάνου μᾶς συ-
φέρει. Ἀπὸ τὸ Σύλλογο κι ἀπὸ τᾶρθρο θὰ βγῇ πιά
ὑστερα ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας, ποῦ θὰ στῆσῃ τὸ
Ναὸ τῆς Ἀληθείας μέσα στὰ χαλάσματα τῆς Δω-
δώνης.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΟΝΕΙΡΟΠΑΛΑΙΜΑ

Βρέθηκα λησμονημένος σ' ἕναν τόπο ἀλλόκοτο.
Ποτὲ ἄλλη φορὰ δὲν εἶχα τὸν γνωρίσῃ. Δὲ θυμώ-
μουν μῆτε ἂν στὰ ὄνειρά μου τὸν ἀπάντησα.

Δὲ φαίνονταν νάσαι τόπος ἀπ' αὐτὸν τὸν κό-
σμο. Κι' ὅμως δὲν εἶχε τίποτα ξεχωριστὸ ποῦ νὰ
ξαναζήσῃ. Ἐνας κάμπος βαθουλὸς καὶ χωρὶς σύνορα
τριγύρω. Καθὼς ἀνηφόριζε ἀπαλά, δὲν ξέρω κ' ἐγὼ
πῶς χάνονταν ἀπὸ τὰ μάτια μου. Σιγὰ βυθίζονταν
σ' ἕναν ἀγέρα θολωμένον, ἔλεγα, ἀπ' τὴ σκόνη τὴν
ἴδια αὐτοῦ τοῦ κάμπου. Κι' ὅμως φύσημ' ἀνέμου
δὲν ἀκούγονταν. Βαρεὶ καὶ πνιχτικὴ γαλήνη τρι-
γύρω μου κρατοῦσε, ἀχάλαστη. Ἀπὸ τ' ἄλλο μέρος
ἀχνὸς κανένας συννεφιάς ἢ ἀντάρας δὲ σκότιζε τὸν
οὐρανόν. Ἦταν ἀνεξήγητο.

Πῶς βρέθηκα σ' αὐτὸν τὸν τόπο; Ἀνήσυχος,
συλλογιζόμενος καὶ δὲν ἤξερα ποῦ εἶμαι. Γύριζα τὰ
μάτια ἀπάνου. Ἐνας μουχρωμένος οὐρανός, χωρὶς
ἥλιο, χωρὶς φῶς ἡμερινόν. Χωρὶς ἀστέρια καὶ φεγγά-
ρι. Μέρα ἢ νύχτα ἦταν; Μῆτε μέρα, μῆτε νύ-
χτα. Ἦταν κάτι ἄλλο ποῦ κ' ἐγὼ δὲν ἤξερα. Ὁ
οὐρανός αὐτός κατέβαινε, βαρὺς κι' ἀχαρος, σὰ θό-
λος μολυβόχρωμος ἐκκλησιάζας. Κατέβαινε καὶ γίνον-
ταν ἕνα μὲ τὰ σύνορα τοῦ κάμπου. Κ' ἐγὼ ἤμουν
ἐκεῖ φυλακωμένος! Ὁ φόβος μου μεγάλωνε. Ποιὸς

δρόμος μ' ἔφερε ἐκεῖ πέρα; Πῶς θὰ γυρίσω πίσω;

Χωρὶς σκοπὸ, χωρὶς κανέναν πόθο καθαρὸν ποῦ
νὰ μὲ σπρώχνῃ, ἀρχίσα νὰ περπατῶ. Ὁ ἀνήφορος
δὲ φαίνονταν μακριὰ ἀπὸ 'κεῖ. Ἐλπίζα νὰ τὸν φτά-
σω γλήγορα. Κ' ὑστερα εὐκόλα νὰ τὸν περάσω. Ὡς
ποῦ θὰ βαστοῦσε; Δὲ θάχε ἄκρη; Κι' ὅμως, τί
παράξενο! Δὲ συλλογίστηκα τί μποροῦσε νάσαι πέρα
ἀπ' αὐτὴ τὴν ἄκρη. Δὲν ἤξερα ἂν ὑπάρχει κι'
ἄλλος τόπος. Κάθε γνώση, κάθε ἀνάμνησιν τοῦ κό-
σμου εἶχε χαθῆ ἀπὸ τὴν ψυχὴ μου. Ὅμως ἔπρεπε
νὰ θρῶ μὴν ἄκρη. Αὐτὸ μοναχά. Τῶνοιωθα ἔχι σὰ
σκέψῃ, παρὰ σὰ μὴ βουθῆν ὀρμητῆ. Περπάτησα με-
ρόνυχτα, νὰ πῶ ἔτσι. Τέλος δὲν ἦρα! Τὸν ἀνή-
φορο δὲν τὸν ἔφτασα καὶ δὲν τὸν πέρασα. Πάντα
στὴ μέση τοῦ κάμπου! Στὸ κέντρο τοῦ ἀλωνιοῦ.
Καί γύριζα κι' ἀλώνιζα.

Κι' ὅμως ὑστερ' ἀπὸ τόσο δρόμο, δὲν ἐνοιωθα
τὸ σῶμα κουρασμένο. Ἡ ψυχὴ μου μοναχά ἦταν
πενθιμένη σὲ μὴ κούρασιν, ποῦ δὲν κουραζόταν πειά.
Κ' ἔτσι μποροῦσα νὰ περπατῶ. Καὶ περπατοῦσα.
Μερόνυχτα εἶπα; Αἰῶνες ἴσως! Πάντα στὴ μέση!
Γύρω μου ἕνας κύκλος ὀλοστρόγγυλος. Ἀπάνου ὁ
κούφιος οὐρανός, ὁμοιος στὸ χρῶμα μὲ τὸν κάμπο
κάτου τὸ βαθουλό.

Μονοτονία πένθιμη. Ἄγρια μοναξιά. Ἡ ἄσω-
στη τοῦ τίποτα ἐρημία. Ἡ κίνησιν κ' ἡ ἀναπνοή.
κάθε ζωῆς θὰ τρώμαζε μπροστὰ σὲ τέτοια νέκρα.
Ἐβλεπα δλόγυρά μου καὶ ζητοῦσα. Ἀνθρώπου ἀχνάρι
ζωντανόν δὲν ἀπαντοῦσα πουθενά. Μισόσβυστα ση-
μάδια ἀμέτρητα σκόρπια φαίνονταν στὸ χῶμα. Ἦ-
ταν ἀπ' ἀνθρώπων βήματα, ἦταν ἀπὸ θεία; Δὲ
φαίνονταν καθαρά. Ὁ καιρὸς ποῦ διάβαινε ἀπὸ πά-
νου τὰ ἰσοπέδωνε καὶ τᾶσβυνε. Δρόμοι εἶτε μονο-
πάτια χίλια χάραζαν στὸ χῶμα. Τ' ἀκολουθοῦσα,
τᾶχανα. Ἐσκυβα, ζητοῦσα νὰ τὰ ξαναβρῶ. Δὲ μπο-
ροῦσα!

Στ' ἀμμόχωμα κάτου τὸ στεγνόν δὲ φαίνονταν
ἀπομεινάρια χλωρασίας παραμικρό. Χαμόδεντρο ἢ
χαμάκλαδο δὲν ζανοίγονταν πουθενά, ὅσο ἔφτανε ἡ
ματιὰ μου. Καὶ τὰ φύλλα ἀκόμα τὰ ξερά ποῦ θά-
χαν πέσῃ εἶχαν τριφτῆ, εἶχαν σβύση. Χρόνια καὶ
χρόνια θὰ πέρασαν ἀπὸ τότε ποῦ θὰ εἶδε χλόης
ἀνθισμα στὴν ὄψῃ τῆς ἢ στέρια γῆ, ποῦ θάχε ἀνοι-
ξῃ σίδερο ἀλετριῦ τὰ στήθια τῆς. Καὶ ποιὸς ξέρει
πόσα χέρια, πόσα στόματα τῆ δουλέψαν, τὴν κα-
ταπόνεσαν, ὡς ποῦ ἀρνήθηκε τοὺς κόπους τῶν ἀθλιῶν
χερομάχων; Καὶ τριφτῆκε κ' ἔγινε ἄχνη, σὰ νὰ τὴν
ἄλεσε μύλος ἀφαντος, ὁ μύλος τοῦ καιροῦ; Καί

Κ ΘΕΟΤΟΚΗ

ΑΠΕΛΛΗΣ

Α'

Τὸνομα τοῦ Ἀπελλῆ ἦταν ἑκουσμένο σ' ἐκεῖνα
τὰ χρόνια παντοῦ στὴν Ἑλλάδα, καὶ στοὺς ἐπιση-
μότερους καὶ σεβαστότερους ναοὺς ἦταν κρεμασμένες
οἱ θαυμαστὲς ζωγραφιές του, ἕνα δωδεκάθεο στὴν Ὀ-
λυμπία, ἕνας μανιωμένος Αἰάντας στὴν Αἴγινα, ὁ
Τηλέμαχος μὲ τὴν Ἀθήνα σιμά του στὰ προπύλαια
τῆς Ἀκρόπολης στὴν Ἀθήνα, στὴν ἴδια χώρα ὁ
Θησεύς μὲ τὸ Μινόταυρο καὶ στὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου
ἢ Βροντῆ, ἢ Ἀστραπῆ, ἢ Κεραυνοβολία ποῦ δὲν
ἦταν ἔργα λιγώτερο ἀξιόλογα ἀπὸ τὰ ἐπίλοιπα
ἱστορικὰ εἰκονισματά του.

Κ' ἐκατοικοῦσε τότες τὰ παραόρια τῆς Ἐφεσος,
ὅπου οἱ δυ' ἀστέρες τῆς πολιτείας ἔχτιζαν κ' ἐστόλι-
ζαν μὲ ἀριστουργήματα κάθε τέχνης τὸ μεγαλό-

πρεπο ναὸ τῆς Ἀρτέμιδας, ποῦ εικοσιέναν χρόνον
ὀπίσω ὁ Ἡρόστρατος, ζηλεύοντας ἀτιμὴ δόξα, τὸν
εἶχε κάψῃ, ἐνῶ τὴν ἴδια νύχτα ἐγεννιότου ἕνας
ἥρωας, ὁ γιὸς τοῦ Φίλιππου τῆς Μακεδονίας, ὁ
Ἀλέξανδρος.

Γιὰ τοῦτο στὴν ὀμορφὴ καὶ κάμπλουσιν χώρα,
τὸ μαργαριτάρι τῆς Ἰωνίας, εἶχαν συναχτεῖ ὅλοι
τῆς Ἑλλάδας οἱ μεγάλοι τεχνίτες· ὁ Πραξιτέλης
ἐσκάλιζε τὸ βωμό, ὁ Κτησιφῶνας ἀποτελείωνε τὰ
ἔργα τοῦ Σκόπα καὶ τοῦ Χερσικράτη, καὶ πλῆθος
ἀρχιτέκτονες καὶ γλύπτες καὶ ζωγράφοι ἐρχόνταν νὰ
δουλέψουν σ' ἐκεῖνο τοῦ κόσμου τὸ θιάμασμα, διψῶν-
τας τὴν Ἀθανασία καὶ ξέροντας πῶς τὸ χρυσάφι
ἦταν ἄφρονο στὰ πλοῦσια ταμεῖα τῶν ἀπόγονων τοῦ
Κόδρου, ποῦ βασιλεῖδες ὀνομαζόνταν στὴν Ἐφεσο,
καὶ τῶν ἄλλων ἀρχόντων ποῦ ἐξουσίαζαν μαζί τούς
τὴ Νύφη τοῦ Αἰγαίου, τὴ ρωταρὶά τοῦ Κάυστρου
ποταμοῦ.

Ἦταν ἡ ἀρχὴ τοῦ καλοκαιριοῦ· καὶ γιατί ἡ ζέ-
στα ἦταν μεγάλη, ὁ Ἀπελλῆς ἐκατοικοῦσε ἕνα ἐπι-
δροσο μετόχι στὸν κάμπο τοῦ Κάυστρου ὄχι μακριὰ
ἀπὸ τὴν χώρα, καὶ ποῦ τοῦ τῶχαν χαρίσει οἱ ἀρχόν-
τες τῆς Ἐφεσος ἀναγνωρίζοντας ἔτσι τὴν ὑψηλὴν του
τέχνην καὶ ἀναγκάζοντας τὸν νὰ μένει στὸν τόπο
τούς τὸ περισσότερο μέρος τοῦ χρόνου. Τὸ μετόχι ἦταν

πανώρητο, χτισμένο μὲ τὴν μεγαλοπρέπεια δημόσιου
χτίριου, μὲ περιβόλια καὶ ἡμερα ρουμάνια τρογύρου,
σὲ μέρος γελαστὸ καὶ πρόσχαρο. Στὴν πρόσοψιν τῆς
μπασίλας καὶ πάνουθε ἀπὸ τὲς κολῶνες τῶν προπύ-
λαιων ἦταν γραμμένο μὲ χρυσᾶ γράμματα: «Ἐδῶ
κατοικεῖ ὁ Ἀπελλῆς ὁ ζωγράφος». Μέσα, ἔπειτα
ἀπὸ τὸ θυρῶνα, καὶ δεξιὰ τῆς περιστυλῆς αὐλῆς,
ἦταν τὸ μεγάλο ἀργαστήρι, μὴ αἰθουσα ποῦ ἡ σκέπη
τῆς ἀκκουμποῦσε σὲ ψηλὰ μαρμαρένιες κολῶνες, χρω-
ματισμένη μ' ἄνοιχτό γαλάζιο χρῶμα καὶ κατα-
στολισμένη μὲ εἰκόνες, μὲ ἀγάλματα, μὲ μονο-
χρῶματα σκέδια, μὲ ἀτέλειωτα ἱστορίσματα, ποῦ
ἐδούλευε ὁ ζωγράφος, στημένα πάνου σὲ μεγάλα
τριπόδια, μὲ ἀνάγλυφα, ὅλα τοῦτα εἶτε δικὰ του
ἔργα, εἶτε τῶν τεχνιτῶν τῆς ἐποχῆς του, ποῦ τοῦ
τᾶχαν χαρίσει ἀπὸ φίλια, εἶτε καὶ παλαιότερα ἀ-
ριστουργήματα ποῦ τᾶχε ἀγοράσει ὁ ἴδιος.

Καὶ μάλιστα ἕνα ἀνάγλυφο χτισμένο μέσα στὸν
τοῖχο, ξάγναντα στὴν μπασίλα, σὲ μέρος ποῦ καθέναν
ἔπρεπε νὰ τὸ προσέξῃ, μακρὸ καὶ μεγάλο, ἔργο τοῦ
γλύπτη Λύσιππου, ἐτραβοῦσε τὸ μάτι, προβδῶντας
τὴν ὑψηλὴν ἀπόλαψιν, ποῦ μόνον ἡ θεωρία τοῦ σκα-
λισμένου μάρμαρου μπορεῖ νὰ δώσει, παρασταίνοντας
τὴν ἀγνότητα τῆς μορφῆς χωρὶς στολισμὸ ἀπὸ χρώ-
ματα. Ἦταν ἡ ἱστορία τοῦ Προμηθέα. Στὸ δεξιὸ μὲ-

ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ

Η ΖΩΗ ΣΤΟ ΚΑΣΤΕΛΛΟΡΙΖΟ

ΤΟ ΠΑΣΧΑ

(Η άρχή του στο περασμένο φύλλο).

Ἄλλὰ τὴν ὠμορφιά τὴν ἀψογή καὶ τὴ χάρη τὴν ἀνεπιτήδευτη κρύβουν τὰ μεγάλα ὀπωσθήποτε δημώδη τραγούδια μας, ποῦ δὲν εἶναι παρὰ γεμάτα ἀπλότητα καὶ ζωὴ ἐρωτικὰ δηγήματα, μὲ πλοκὴ τεχνικὴ καμωμένα (1). Ἀδύνατα, ὅταν τ' ἀκούς ἀπὸ τὰ κορίτσια μας νὰ ψάλλονται, νὰ μὴ σὲ καταλάβῃ κάτι σὰ μεθύσι καὶ νὰ μὴν κοιτάξῃς τὸν καταγάλανον οὐρανὸ ζητώντας μὴν ἐλπίδα σου ποῦ χάθηκε. Γιὰ νὰ μὲ πιστέψετε σὺς φέρνω ἐδῶ ἕνα κομμάτι ἀπὸ ἕνα δημοτικὸ τραγούδι μας, χωρὶς μουσικὴ, χωρὶς κορίτσια χορεύοντας νὰ τὸ τραγουδοῦν καὶ χωρὶς τὸ μυστήριον ποῦ τοῦ δίνει τὸ περιβάλλον,—ἕνα ξερὸ κομμάτι τραγουδιοῦ, ἕνα σκελετὸ, νὰ πῶ καλύτερα.

Καὶ παίρνω τὸ στρατι-στρατι,
γαρουφαλιά μου φουντωτή,
στρατι τὸ μονοπάτι.

Βάνανα πῶχει ἡ ἀγάπη!

Τὸ μονοπάτι μ' ἔβγαλεν.

— ἡ ἀγαπῶ μ' ἐτρέλλανε —

στὴς ἀγαπῶ τὴν πόρτα,

ποῦ τὴν ἤξερα ἀπὸ πρῶτα.

Βρίσκω τὴν πόρτα σφαλιστὴ

— κλάψετε φίλοι μου πιστοὶ —

καὶ τὰ κλειδιά παρμένα.

Ὁχι! ἀλλοίμονο σ' ἐμένα.

Καὶ τοὺς γειτόνους ἀρωτῶ,

Ποῦνεν ἡ νέα π' ἀγαπῶ;

— Μέτα 'ναὶ καὶ κοιμάται

καὶ ἐμένα συλλογᾶται.

(1) Εἶναι γνωστὸ πῶς καὶ στὴν ἀρχαιότητα ὑπῆρχαν τέτοια δημοτικὰ τραγούδια καὶ μῦθοι. Πρῶτα-πρῶτα ὁ Στράβωνος ἔχοντας αὐτὰ ὑπ' ὄψην, παρουσιάζει ἑμμετρα πρωτότυπα ἐρωτικὰ δηγήματα στὴν Ἑλληνικὴ φιλολογία. (βλ. Ἑλλ. Γραμματολ. C. O. Müller' μτφ. Α. Κυπριανοῦ κεφ. 18' σελ. 344).

πῆρε αὐτὸ τὸ χρῶμα τ' ἀμφίβολο, ποῦ καθίζει στὴν ψυχὴ ἢ θωριά του σὰ νεκροσάβανο;

Ποῦ εἶμαι; ἄρχισα νὰ σκέφτωμαι καὶ πάλι. Εἶμαι ζωντανὸς ἢ πεθαμένος; Ὁ κόσμος αὐτὸς εἶν' ἕνας κόσμος νεκρωμένος; Εἶναι ὁ τόπος τοῦ θανάτου, ποῦ βρέθηκα πρὶν τὸ καλονοιώσω; Ἐφερα δλόγυρά μου ἀπελπισμένη ματιὰ. Κύταξα τὸν οὐρανὸ παρακαλεστικά. Θέλησα νὰ κλάψω. Δάκρυα δὲν κατέβηκαν στὰ μάτια μου. Θέλησα νὰ φωνάξω. Δὲν ἄκουσα καὶ τὴ φωνή μου. Φόβος φριχτὸς μὲ πῆρε. Ἐσκυψα σὰ νῆθελα νὰ ζητήσω βοήθεια ἀπὸ τὸ χῶμα. Γονατιστὸς ἄρχισα νὰ σκάθω μὲ τὰ νύχια. Ἐσκαθα μὲ δύναμη, μὲ λαχτάρα, χωρὶς νὰ ξέρω καὶ γιατί. Κι' ἀπορούσα πῶς δὲ μάτωνα τὰ χέρια μου. Τὸ χῶμα ἦταν δλόστεγνο, τριμμένο ἴσα μὲ κάτου, ὅσο κι' ἐν προχωροῦσα. Πόσο δούλεψα; Ἄνατριχίασα ὅλος ἄξασα. Μιὰ φωνὴ ἔβγαине ἀπὸ κάπου, κ' ἐγὼ δὲν ἐνοιωθα ἀπὸ ποῦ.

Ἦταν βαθεῖα κι' ἀπόκουση, σὰ φωνὴ ἄλλου κόσμου. Γνώρισα τὴ φωνή μου! Τί τρομάρα!

— Ἐλα! Φτάνει ἡ δοκιμὴ! Γύρισε στὴ ζωὴ!

Ἐβγαλα ἕνα βόγγο τρομασμένον ἀπ' τὰ στήθια.

Ὅλα εἶχαν ἀφανιστῆ.

Γ. ΒΑΣΧΟΓΙΑΝΝΗΣ

Τ' ΟΝΕΙΡΟ ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΗ

Ποιὰ πλάση μπρός μου ἀπλώνεται, ποῖος ἥλιος ψηλά φέγγει!
Θρέμμα τοῦδ' οὐνοῦ καὶ τοῦ νοῦ σὲ ποιοὺς τόπους μὲ φέρνει,
Κήπους μπροστά μου ὄλο θωρῶ καὶ μύριες πεταλοῦδες
Στολίδια τοῦ ὀλοζώντανου. Ἄχι! πὲς μου ποῦ μὲ σέρνει!

Ὅ! κύκνε σὺ, γλυκῶνε, στὴς ὀμορφεῖς τὴ λῆμνη,
Παρθένα, μὲ τ' ἀθάνατο νερὸ τῆς σὺ λουσιμένη
Ποῦ μὲ θωρεῖς τόσο γλυκὰ, ἐσὺ τὸ ξέρεις, πὲς μου,
Ποῦ εἶμαι καὶ ποῦ βρίσκουμαι, ὦ κόρη ζηλεμένη!

«Σ' ἐδύξαξα, δὲ μὲ θωρεῖς, μὲ τὸ δικό μου γάλα
Οἱ δυὸ καρδιές μας, ἄκουσε, ἔχουν τὸν ἴδιον χτύπο,
Τ' ὄνειρο δῶ δὲ σ' ἔφερε, ἐγὼ σ' ἔχω φερμένο
Τὰ λούλουδα νὰ μυριστεῖς στοῦ ἔρωτα τὸν κήπου»

ΣΙΚΦΡΙΑ

ρος τῆς εἰκόνας ὁ Τιτᾶνας μπρός σ' ἕνα ἀνθρώπινο σκέλεθρο, μὲ τὸ σφυρὶ καὶ τὸ σμιλᾶρι ἀκόμα στὸ χέρι, ἐκαθότου πάνου σ' ἕνα βράχο συλλογισμένος, ἐπιθυμῶντας νὰ δώσει ζωὴ στὸ πλάσμα του. Στὰ πόδια του ἦταν πλαγιασμένη ἡ Γῆς μὲ τὸ κέρατο τῆς ἀφρονίας, ἀκουμπισμένη στὸν ἀριστερὸ τῆς ἀγκῶνα καὶ κοιτάζοντας τὸ νέο δημιουργὸ κατὰ μματα ἕνα ἄρμα μὲ τέσσερα ἄτια ἐδιάβαινε στὰ ψηλά καὶ μέσα ἦταν ὁ ἥλιος μὲ τὸ ἀχιτιδοστέφανό του. Ἡ Ἄθηνά μὲ τὴν κουκουβάγια σιμὰ τῆς ἐστεκόνταν ὀρθή πίσω ἀπὸ τὸν Προμηθεῖα κι' ἀπλωνε τὸ χέρι τῆς πάνου στὸ σκέλεθρο. Μία πέτρινη γραμμὴ ἐχώριζε τὴν πρώτη τούτη σκηνὴ ἀπὸ τὴ μεσινή ὅπου ἕνας ἄντρας καὶ μίαν γυναῖκα κατὰ γυμνοὶ ἐκοίταζαν ἀνήσυχτοι τὸν οὐρανὸ ἦταν τὰ καινούρια πλάσματα τοῦ Τιτᾶνα, ποῦ τοῦ συνόμοιαζαν στὴ μορφή, ζωντανεμένα ἀπὸ τὴν τέχνη του καὶ τὸ βαθύ συλλογισμό του. Μὰ ἦταν πλάσματα ἀδύνατα γεννημένα γιὰ τὸν πόνο, ἀνήμπορα γιὰ τὴ δύσκολη ζήση, ποῦ τοὺς εἶχε ἐτοιμάσει στὴ γῆς τῶν θεῶν ἡ ζήλια μ' ἀπροστάτους ἐστεκόντου ὁ Τιτᾶνας μεγάλος πρεπὸς θέλοντας νὰ βοηθήσει· κ' ἐκρατοῦσε ἕνα στρυμᾶρι βγάζοντας σπῆδες ἀπὸ κείνο παραπέρα πάνου σ' ἕνα βωμὸ ἐκαίοντον ἡ θυσία ἐφεγγε ἡ σιὰ, ἡ καίτια κάθε τέχνης, πιστὴ συντρόφισσα καὶ φιλε-

νάδα τοῦ ἀνθρώπου. Πάνου ἐπετοῦσαν Νεραίδες καὶ Νύφες κ' ἐκοίταζαν μὲ θαυμασμὸ τὸν καινούριο κόσμον· στὴ μέση ἦταν ὁ Δίας ἀγριεμένος μὲ τὸ φοβερὸ του ἀστραποπέλεκτο στὸ χέρι· στὴν ἀκρὴ ἐκοίτοτου τὸ πρῶτο πλάσμα τοῦ Προμηθεῖα νεκρὸ γύρου στὸ λείψανον ἐκλαιγαν οἱ τρεῖς Μοῖρες μὲ σκεπασμένο πρόσωπο· καὶ μικρὰ παιδιὰ δλόγυμνα ἡ ψυχὴ τοῦ πρώτου ἀνθρώπου βγαίνοντας ἀπὸ τὸ νεκρὸ στόμα ἐπαίρνε τὸ πέταμά τῆς πρὸς τὸν αἰθέρα. Στὴν τρίτη σκηνή, τὴν ὕστερη, ποῦ ὅμοια μία πέτρινη γραμμὴ τὴν ἐχώριζε ἀπὸ τὴ δεύτερη, ὁ Τιτᾶνας ἐραίνοντον δεμένος σ' ἕναν ἄγριο βράχο, μὲ ὀρθάνοιχτο στόμα, μ' ἕνα ὄρσιο ματωμένο, ποῦ ἐβύθιζε τὸ κεφάλι του στὰ θάνατα σπλάχνα. Ἡ ψυχὴ τοῦ πεθαμένου ἀνθρώπου ἦταν σιμὰ του· πάνουθε ἀπὸ τὸ βράχο οἱ Ὀκεανίδες τὸν ἐπαρηγοροῦσαν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ θεοὶ πολλοὶ καὶ θεῖς ἐτήραζαν τὴν τιμωρίαν καὶ βλέμμα σπλαχνιστικὸ καὶ στὸ ὕστερο ὄρθος καὶ μεγάλος ἐφανερονόταν ὁ Ἡρακλῆς μ' ἕνα τενωμένο δοξάρι, σκοπεύοντας τὸ φοβερὸ ὄρσιο γιὰ νὰ λεφτερώσει τὸν τυραγνισμένον.

Ἡ γῆς τοῦ ἀργαστηριοῦ ἦταν στολισμένη μὲ μωσαϊκὰ καὶ ἡ οὐρανία ἐλαμπε ἀπὸ τὸ χρυσάφι. Στὸ βάθος τῆς αἰθούσας σ' ἕναν πορφύρεον θρόνον ἐκαθότου ὁ ζωγράφος ντυμένος μὲ πλοῦσια ἀσια-

— Κόρη, ἐν κοιμᾶσαι ἐύπνησε,
κι' ἐν κάθεσαι ἔβγα, δέ με,

ἔβγα καὶ χαίρησέ με.

Κι' ἐν εἶσαι μὲ τὴ μέννα σου,

πάρε κ' ἐμέν' ἀντάμα σου,

γιὰ μὲ τὸν ἀερόφο σου,

πάρε μ' ἀγαπητικὸ σου.

Κι' ἐν εἶσαι μὲ τὸν κύρη σου,

πάρε με νοικοκύρη σου

γιὰ μ'... ἄλλο παλληκᾶρι,

κιτρολεμονιῆς κλωνάρι... 2)

Ὁ κόσμος ἀφήνει τὰ καφενεῖα καὶ τίς ταβέρνες νῆρθη νάκουση τὰ κορίτσια μας, ποῦ ἡ λαλιά τους λὲς καὶ κάνει καινούργιαν ἀνάστασιν τῆς ἀγάπης, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἔρωτα στὴς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Οἱ γονεῖοι τῶν κοριτσιῶν καμαρώνουν τὰ παιδιὰ τους, ποῦ ὀλόχαρα δὲν κουράζονται νὰ χορεύουν, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον παρακινοῦν ἡ κάθε μιὰ τὴν ἄλλη νὰ χορεύουν καὶ νὰ τραγουδήσουν πὸ πολὺ, ἐνθουσιούμενες πῶς ἡ Πασκαλιά θε' ἀργήσῃ νὰ τίς ἀφήσῃ νὰ φύγῃ.

ἘΧορέψετε καλὰ-καλὰ, κουντοῦρες μὴ λυπάστε,
θε νὰ περάσῃ ἡ Πασκαλιά καὶ θε νὰ το θυμᾶσασ.

Γ'.

Τὴ δεύτερη καὶ τρίτη μέρα τῆς Λαμπρῆς οἱ νιόπαντροὶ πρέπει νὰ «κάμουν τέντα». Κ' εἶν' αὐτὴ ἡ τέντα μιὰ σκηνὴ καμωμένη ἀπὸ ἕνα παννὶ κκραβίσιον δεμένο πάνου σ' ἕνα κουπί ἢ σὲ κανένα πινό· κάτω ἀπ' αὐτὴ τὴν τέντα, ποῦ θὰ στήσουν σὲ καμιά γωνιά τῶν «Χωραφιῶν», θὰ καθίσῃ ὁ νιόγαμπρος κ' ἡ νύμφη κι' ὅλοι οἱ συγγενεῖς τους κ' ἐκεῖ θὰ φῶν τὰ πασκαλιάτικα, θὰ πιοῦν στὴν αὔγειά τοῦ Χριστοῦ, θὰ εὐθυμήσουν. Οἱ σκηνεῖς αὐτὲς σοῦ θυμίζου τὴ «σκηνοπηγία τῶν Ἑβραίων» καὶ τίς σχετικὲς γιορτὲς τους. Κι' ἀκούς τὸ τραγούδι τους νὰ χαίδων τὸ παννὶ καὶ τὰ στεῖα τους—τάθῳα καὶ ἐξυπνώτατα χωρατὰ τους—νὰ σκορπίζου γύρω γέλοια, καὶ τάνέκδοτὰ τους νὰ καλοῦν κάτω ἀπ' τὸ παννὶ τὴν περυγοφόρα χαρὰ. Σ' ἄλλη τέντα βρέπεις χορὸ, σ' ἄλλην ἀκούς τραγούδια, σ' ἄλλες ἀφουκρά-

(1) Τὰ πειότερα ἔθνη μὴδη τραγούδια, λόγια, παραμύθια, παροιμίαι, προλήψεις κ' αἰνίγματα τοῦ νησιοῦ μας, μ' ἀγάπην ἐμάζεψε κ' ἐδημοσίεψε σὲ πρῶτα περιοδικὰ ὁ πατριώτης μου κ. Ἄχ. Σ. Διζμαντάρης.

τικὰ φορέματα μὲ χρυσὴ μέτρα στὸ κεφάλι, ξανθογέννης, μπλαβομαμάτης, μεγάλος, πανώρπος, μ' ἕνα χαμογέλο εὐτυχίας στὸ γλυκὸ στόμα. Μπροστά του εἶχε ἕνα μεγάλον πίνακα, τὴν πομπὴ τοῦ Μεγάδουζου, τοῦ εὐνοῦχου ἀρχιερέα τῆς Ἀρτέμιδας ποῦ τὸν ὀδηγοῦσαν ἀπὸ τὴ Λυδία στὸ ναὸ τῆς θεᾶς, ὅπου ἐπέσπερνε τὴν πρώτη θυσία του. Κρατῶντας τὰ χρώματα καὶ τοὺς χρωστῆρες ἐζωγράφιζε ἀφοσιωμένος στὸ ἔργο του, ἐνῶ στὴν ἴδια αἰθούσα οἱ χρωματοτρόφτες τοῦ ἰτοίμαζαν τὰ χρώματα, ἐδούλευαν τὰ κερὰ γιὰ ἄλλες εἰκόνας, νεοὶ σκλάβοι ὄλοι, ὀμορφοὶ καὶ καλοκαμωμένοι ντυμένοι σὲ τρόπο ποῦ εὐκόλα ἐμαντευόνταν οἱ ἀγαλαματινὲς γραμμὲς τοῦ κορμιοῦ τους. Κανένας τους ὅμως δὲν ἐγελοῦσε, γιὰτὶ καθένας ἐνοιωθε τὴν ἀγιότητα τοῦ μυστηρίου σ' ἐκεῖνο τὸ ναὸ τῆς τέχνης.

Β'

Ἐνας σκλάβος πλουσιοντυμένος ἐμπῆκε χωρὶς κρότο στὰργαστήρι καὶ στὰθηκε σιμὰ στὸ ζωγράφο προσμένοντας μὴ τολμώντας νὰ τὸν ἀνησυχῆσει. Ἦταν ὁ πορτάρης. Σὲ καμπόσο ὁ Ἀπελλῆς κοπιασμένος ἀφῆσε τὰ χρώματα, ἐσηκώθηκε γιὰ νὰ παρατηρήσει τὴν εἰκόνα, κ' ἐχαμογέλασε εὐχαριστημένος. Βλέποντας κ' ὄλας τὸ σκλάβο του τὸν ἐρώ-